

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

TVORBA A EVALUACE PLÁNU PEDAGOGICKÉ PODPORY A INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN

PaedDr. Jaroslava Zemková, Ph.D.

Studijní opora - vzdělávací modul pro koordinátory inkluze

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Tato publikace vznikla v rámci projektu OP VVV „Škola pro všechny: Inkluze jako cesta k efektivnímu vzdělávání všech žáků“, reg.č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/15_007/0000210, který je spolufinancován Evropskou unií.

Publikace neprošla jazykovou úpravou.

© Jaroslava Zemková

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

Obsah	3
1 Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	4
1.1 Vzdělávací politika v České republice	4
1.2 Postavení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v současném školském systému.....	5
2 Legislativní rámec společného vzdělávání	8
3 Individuální vzdělávací program	11
3.1 Střípky z historie	11
3.2 Zkušenosti ze zahraničí	12
3.3 Individuální vzdělávací program, nebo individuální vzdělávací plán?.....	13
4 Individuální vzdělávací plán	16
4.1 Individuální vzdělávací plán jako podpůrné opatření pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.....	16
4.2 Individuální vzdělávací plán jako účinná podpora při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.....	17
5 Plán pedagogické podpory	21
6 Závěr	24

1 Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

1.1 Vzdělávací politika v České republice

Cíle a výstupy

- charakterizovat vzdělávací politiku v České republice

Časová náročnost

- 1 hodina

V České republice došlo v posledních dvou desetiletích k zásadní proměně vzdělávací politiky. Tato proměna se dotýká celé naší školní populace tedy i vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tyto změny se projevují snahou integrovat co největší počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných typů škol a školských zařízení. Tím se vytváří model inkluzivního vzdělávání.

Naše republika se tedy řadí mezi státy, které si plně uvědomují odpovědnost za odstraňování bariér mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky vzdělávacími se v hlavním proudu, ale i mezi žáky nadanými a mimořádně nadanými. Ratifikace Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (září 2009) přispěla k podpoření inkluze. Úmluva pokládá za velmi důležité zajištění přístupu osob se zdravotním postižením k fyzickému, ekonomickému, sociálnímu a kulturnímu prostředí, ke vzdělávání, k rehabilitaci, k přístupu k informacím a ke komunikaci. Úmluva je založena na principu rovnosti.

Jako další dokument byl v březnu 2010 schválen Národní akční plán inkluzivního vzdělávání (NAPIV). Jeho součástí je i zavedení nezbytných opatření k ukončení segregační praxe v českém školství a k prevenci diskriminace.

Byl též vytvořen akční plán inkluzivního vzdělávání na období let 2016 – 2018.

1.2 Postavení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v současném školském systému

Cíle a výstupy

- charakterizovat postavení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v současném školském systému (k roku 2017)
- orientovat se v Národních plánech vypracovaných v sekci Vládního výboru pro zdravotně postižené občany
- charakterizovat podíl školských poradenských zařízení na postavení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Časová náročnost

- 1 hodina

Cílem současného školství v naší republice je vytvořit takový vzdělávací systém, který by poskytoval všem žákům stejné podmínky a stejné šance k dosažení odpovídajícího stupně vzdělání. Dále by měl vzdělávací systém zajistit právo na všestranný rozvoj podle individuálního předpokladu žáka.

Koncepce celého vzdělávacího systému se začala měnit již po roce 1989 a přizpůsobovala se požadavkům evropské společnosti. Vláda České republiky na svém zasedání v roce 1999 schválila Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, tzv. Bílou knihu (2001). Byla vytyčena i Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020. Do současné doby (rok 2017) bylo postupně schváleno pět Národních plánů:

- Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům;
- Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotního postižení;
- Národní plán vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením;
- Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením;
- Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.

V souladu s Národními plány a s novou školskou legislativou (viz kapitola 2) je inkluzivní proces žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního vzdělávacího proudu (na úrovni předškolního vzdělávání, základního vzdělávání, středního a vyššího odborného vzdělávání) mimořádně důležitý.

S procesem inkluze úzce souvisí odborná kooperace všech uvedených stupňů škol se školskými poradenskými zařízeními. Školskými poradenskými zařízeními rozumíme pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra. Tato poradenská zařízení mají za povinnost vedle psychologického a speciálně pedagogického vyšetření žáka (např. vyšetření školní zralosti, vyšetření mentální úrovně, doporučení k inkluzi) vyšetřit žáka a stanovit mu stupeň pedagogické podpory, který mu pomůže k adekvátnímu a co nejvhodnějšímu školnímu zařazení. Máme na mysli společné vzdělávání.

Klíčovými principy společného vzdělávání jsou:

- rovnocenná a partnerská spolupráce školy, školského poradenského zařízení, dítěte (žáka), zákonných zástupců;
- akceptování nejlepšího zájmu dítěte (žáka) a jeho participace v rozhodovacích procesech.

Cíle vzdělávání na jednotlivých typech a stupních škol jsou pak nutně odvozovány z individuálních potřeb žáka, ale také z potřeb společnosti. K tomu, aby byly respektovány individuální potřeby žáka (žáka se speciálními vzdělávacími potřebami), jsou tvořeny plány pedagogické podpory a individuální vzdělávací plány.

Kontrolní otázky

1. Charakterizujte vzdělávací politiku v České republice.
2. Charakterizujte postavení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami v současném školském systému.
3. Jaké jsou klíčové principy společného vzdělávání?

Souhrn

Současné období je obdobím zásadních politických a společenských změn a také obdobím změn postojů k osobám se zdravotním postižením.

Cílem českého školství je vytvoření takového školního prostředí a klimatu školy, které poskytne všem žákům v jejich vzdělávací dráze stejné šance a podmínky k tomu, aby dosáhli stupně vzdělání, který bude adekvátní jejich možnostem.

Literatura

1. BARTOŇOVÁ, Miroslava et al. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2016. 389 stran. ISBN 978-80-7315-255-0.
2. BARTOŇOVÁ, Miroslava., VÍTKOVÁ, Marie. et al. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné školy*. Brno: MU, 2010. ISBN 978-80-210-5383-0
3. BARTOŇOVÁ, Miroslava., VÍTKOVÁ, Marie. *Intervence v inkluzivní edukaci dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením. Vyučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu*. Brno: MU, 2013c ISBN 80-210.6515-4.
4. *Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015-2020* [online]. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/Narodni-plan-OZP-2015-2020_2.pdf

inkluzivní vzdělávání - společné vzdělávání, vzdělávací politika, vzdělávací systém, školská poradenská zařízení, žák se speciálními vzdělávacími potřebami

2 Legislativní rámec společného vzdělávání

Cíle a výstupy

- vymezit základní právní rámec společného vzdělávání
- seznámit se s vybranými předpisy, které se vztahují k tvorbě plánů pedagogické podpory a k tvorbě individuálních vzdělávacích plánů

Časová náročnost

- 2 hodiny

Vzdělávání v České republice legislativně upravuje Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ze dne 24. září 2004. Zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2005, byl několikrát novelizován. Novela školského zákona č. 82/2015 Sb. ruší dosavadní Vyhlášky č. 72/2005 a č. 73/2015, které na školský zákon bezprostředně navazovaly a také již částečně řešily rámec společného (inkluzivního) vzdělávání a tvorbu individuálních vzdělávacích plánů. K posílení záruk společného vzdělávání školský zákon zavádí pojem podpůrných opatření nezbytných pro zajištění maximálně dosažitelného plnohodnotného vzdělávání v hlavním proudu pro všechny děti, žáky a studenty.

Školský zákon zavádí nové vymezení pojmu dítě, žák, nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami. Je to každý, kdo k naplnění vzdělávacích potřeb na rovnoprávném základě potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Hlavní změny ve školském zákoně č. 561/2004 Sb., ve znění novely č. 82/2015 Sb. se týkají § 16, 16 a, 16 b, 17, 18, 19.

Na novelizovaný školský zákon navazuje ze dne 28. 1. 2016 Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, která nabyla účinnosti 1. 9. 2016, a která zpřesňuje a rozvádí podmínky a obsah vzdělávání pro inkluzivní edukaci dětí a žáků.

Další vyhlášky, které bychom chtěli jmenovat, jsou:

- Vyhláška č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání, v platném znění (novelizace k 1. 9. 2016)
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání, v platném znění (novelizace k 1. 9. 2016)

- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři, v platném znění (novelizace k 1. 9. 2016)
- Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění novely č. 197/2016 Sb.

Ve výčtu dalších školských legislativních norem bychom mohli pokračovat, ale přinášíme zde výčet jen těch základních. Svoji důležitou roli pro společné vzdělávání mají i legislativní normy mimoškolské: zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob, zákon o sociálně-právní ochraně dětí, občanský zákoník, zákoník práce, nařízení vlády o katalogu práce ve veřejných službách a správě.

Legislativní rámec pro společné vzdělávání nám může dávat přesné terminologické vymezení, určovat podmínky, stanovit zákonné normy a předpisy. Nikdy ale nemůže nahradit lidský faktor. Se změnou pohledu na edukaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se musí změnit i myšlení učitelů, speciálních pedagogů, asistentů pedagoga, poradenských pracovníků atd. Pedagogické fakulty v České republice již několik let věnují přípravě učitelů na inkluzivní pojetí vzdělávání náležitou pozornost.

Kontrolní otázky

1. V jakém dokumentu je nově vymezen pojem dítě, žák, nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami?
2. Která vyhláška navazuje na novelizovaný školský zákon č. 561/2005 Sb. a co je jejím obsahem?

Souhrn

Společné inkluzivní vzdělávání musí být legislativně ukotveno v soustavě zákonů, vyhlášek a v souvisejících předpisech. V legislativních dokumentech se nově objevuje pojem dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami a pojem podpůrná opatření.

Literatura

1. TANNENBERGEROVÁ, Monika. *Průvodce školní inkluzí aneb Jak vypadá kvalitní základní škola současnosti?* Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-008-1.
2. *ÚZ Školství*. Ostrava-Hrabůvka: Sagit a.s., 2016. ISBN 978-80-7488-181-7.

**legislativní normy, Zákon č. 561/2004 Sb. a novela č. 82/2015 Sb.,
Vyhláška č. 27/2016 Sb. ze dne 28. 1. 2016 s účinností od 1. 9. 2016**

Vyhledejte další předpisy vztahující se k tvorbě plánu pedagogické podpory a individuálního vzdělávacího plánu. Lze využít webové stránky MŠMT, NUV, NIDV.

Jaké předměty vztahující se k inkluzivnímu vzdělávání mají ve svém učebním plánu v pregraduální a postgraduální přípravě učitelů Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem, v Plzni, v Praze, v Brně, v Olomouci a v Ostravě?

3 Individuální vzdělávací program

3.1 Střípky z historie

Cíle a výstupy

- podívat se na tvorbu individuálního vzdělávacího programu retrospektivně

Časová náročnost

- 1 hodina

Ministerstvo školství České republiky vydalo v roce 1992 pokyn, který se týkal zajištění péče o děti se specifickými poruchami učení (tehdejší terminologie) na základních školách. Podle tohoto pokynu byla učitelům poprvé dána možnost vypracovat pro tyto žáky individuální vzdělávací program. Od roku 1993 je již vypracování individuálního vzdělávacího programu povinností učitelů, neboť je na základě tohoto programu škole přidělen vyšší normativ (navýšení finančních prostředků na žáka). Učitelé se učili tyto individuální vzdělávací programy tvořit za pochodu. Neměli žádnou metodickou podporu. V roce 1995 vydal psycholog Václav Mertin publikaci Individuální vzdělávací program. V knize učitelé našli nejen konkrétní příklady a ukázky individuálních vzdělávacích programů, ale i širší souvislosti, které by měl brát pedagog v úvahu při tvorbě individuálního vzdělávacího programu.

V dalších letech byly vydávány ministerstvem školství vyhlášky a předpisy vztahující se ke vzdělávání postižených dětí. Z výňatku z Pokynu MŠMT, který uvádíme, vyplývají některé obecné myšlenky spojené s použitím individuálního vzdělávacího programu.

Je v kompetenci ředitele školy, aby pro dítě se specifickými poruchami učení byl vypracován, pro kterýkoli předmět příslušnými vyučujícími, individuální výukový plán, který se může radikálně lišit od výuky v daném postupném ročníku, přitom však bude poskytovat dítěti v příslušných předmětech ucelené a dítětem zvládnutelné základy. Individuální plány mají charakter smlouvy mezi vedením školy, vyučujícím(i) a rodiči dítěte; vypracovávají se krátce a rámcově v písemné formě. Výsledky se hodnotí slovně. Tento postup lze uplatnit na základní a střední škole.

Ve výjimečných případech nezbytného opakování ročníku umožní individuální učební plán využívat učiva již osvojeného žákem jako základu, který je dále rozvíjen a doplňován.

Je nezbytné, aby všechna navrhovaná pedagogická opatření byla projednána s rodiči žáka a jejich souhlasný či nesouhlasný názor byl respektován. (Z Pokynu MŠMT č.j. 23 472/92-21 k zajištění péče o děti se specifickými vývojovými poruchami učení v základních školách).

3.2 Zkušenosti ze zahraničí

Cíle a výstupy

- charakterizovat tvorbu individuálních programů v zahraničí

Časová náročnost

- 1 hodina

Ve všech evropských zemích jsou tvořeny určité typy písemných programů (plánů), které pomáhají žákovi při výuce. Jejich struktura i obsah se liší stát od státu. Mnohde se liší i uvnitř jednoho státu. Nicméně jedno měly vždy společné. A sice hledaly závislost mezi diagnózou a cíli a postupy při vzdělávání žáka.

V zahraniční odborné literatuře můžeme najít dva základní směry. První z nich se snaží zapojit do tvorby individuálních programů co nejširší spektrum odborníků z různých profesí. Ti například posuzují rozumové schopnosti žáka, rodinné prostředí, studijní a sociální obtíže. Výsledkem je však jen všestranné posouzení dítěte bez vazby na edukační proces. Vypracovaný program je ve velice širokém záběru a pro každodenní práci s žákem obtížně použitelný. Druhý směr je zase naopak zaměřen velmi úzce. Program vytváří učitel sám. I když respektuje současnou situaci dítěte a využívá podklady odborníků, jde mnohdy jen o konkrétní návod bez teoretických poznatků. Tento přístup také nelze připustit.

Individuální programy pro postižené, nebo výjimečně nadané studenty se v některých amerických státech používají již bezmála čtyřicet let. V zákoně USA o vzdělávání hendikepovaných dětí z roku 1977 (Federal Register, 1977) je zakotveno ustanovení vytvářet pro tyto děti individualizovaný vzdělávací program. Pro srovnání s našim

současným individuálním vzdělávacím plánem, který má parametry pro tvorbu ve Vyhlášce č. 27/2016 Sb., uvádíme, co tento vzdělávací program musel obsahovat:

- informace o současné výukové úrovni dítěte;
- informace o ročních výukových cílech;
- informace o speciálně pedagogických a dalších službách;
- informace o tom, zda dítě bude schopno účastnit se běžných vzdělávacích programů;
- plánovaný termín zahájení nápravy a její předpokládané trvání;
- kritéria hodnocení žáka;
- kritéria hodnocení účinnosti individuálního vzdělávacího programu.

Jedním z prvních evropských států, kde se ve školách začal používat individuální vzdělávací program, bylo Holandsko. Psal se rok 1980, kdy ministerstvo navrhlo tuto inovaci. Postupně bychom mohli jmenovat další státy, a sice Švédsko, Finsko, Německo.

3.3 Individuální vzdělávací program, nebo individuální vzdělávací plán?

Cíle a výstupy

- zdůvodnit současné používání termínu individuální vzdělávací plán

Časová náročnost

- 1 hodina

Pokyny MŠMT až do roku 2004 ale i další odborné materiály užívají nejednotnou terminologii. Setkávali jsme se s pojmy individuální výukový plán, individuálně-rehabilitační program, individuální studijní plán, individuální učební plán, individuální vzdělávací program atd. Všechny tyto termíny označují ale stejnou podstatu věci. Jedná se o pomoc žákovi při jeho výukových problémech. Úkolem učitele je sestavit žákovi plán (program) tak, aby byl žák při osvojování učiva úspěšný.

I když samotný termín nehrál při péči o postižené děti (tehdejší terminologie) vedoucí roli, bylo MŠMT i odborníky doporučováno používat termín individuální vzdělávací program. V roce 2004 byl vydán Zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon), ve kterém byly v §4 a v §5 poprvé představeny rámcové vzdělávací programy a školní vzdělávací

programy. Upouští se proto od termínu individuální vzdělávací program. V §18 je definován individuální vzdělávací plán. Tento termín je poté dále rozpracován ve Vyhlášce č. 27/2016 Sb. v §3 a v §4.

Kontrolní otázky

1. Ve kterém roce se začaly tvořit v USA individualizované vzdělávací programy?
2. Ve kterém roce dalo MŠMT ČR pokyn, aby se mohly i u nás tvořit individuální vzdělávací programy?
3. Od kterého roku je u nás používán termín individuální vzdělávací plán?
4. Co je to finanční normativ?

Souhrn

Ve světě se vytvářejí individuální programy pro hendikepované již bezmála čtyřicet let. V České republice začaly první individuální programy vznikat v devadesátých letech. Tyto programy neměly předepsaný přesný obsah. Individuální vzdělávací program vycházel z diagnostiky, kterou prováděl učitel a odborná pracoviště (tehdy pedagogicko-psychologické poradny) a reagoval na ni. Bylo důležité, aby v individuálním vzdělávacím programu byly stanoveny kroky, které měly vést ke zmírnění a kompenzaci poruchy. V současné době (2017) je termín individuální vzdělávací program nahrazen termínem individuální vzdělávací plán.

Literatura

1. UCOVIČOVÁ, Drahomíra et al. *Individuální vzdělávací plán pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami: se specifickými poruchami učení a chování, s mentálním postižením (v MŠ i ZŠ), se sociálním znevýhodněním, z cizojazyčného prostředí*. 1. vyd. Praha: D + H, 2009. 158 s. ISBN 978-80-87295-00-7.
2. KAPRÁLEK, Karel a BĚLECKÝ, Zdeněk. *Jak napsat a používat individuální vzdělávací program*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011. 163 s. ISBN 978-80-7367-824-1.
3. MERTIN, Václav. *Individuální vzdělávací program: pro zdravotně postižené žáky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. 107 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-033-2.
4. ZELINKOVÁ, Olga. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 207 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-544-X.

**Individuální vzdělávací program, individuální vzdělávací plán,
finanční normativ.**

4 Individuální vzdělávací plán

4.1 Individuální vzdělávací plán jako podpůrné opatření pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Cíle a výstupy

- charakterizovat podpůrná opatření prvního až pátého stupně

Časová náročnost

- 2 hodiny

Podle §16 zákona č. 561/2004 Sb. se dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.

Podpůrným opatřením se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka (pod pojmem žák budeme nadále rozumět zároveň i dítě a studenta). Žáci mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření. Podpůrná opatření spočívají:

- v poradenské činnosti ve škole, ve speciálně pedagogickém centru a v pedagogicko-psychologické poradně;
- v úpravě organizace, obsahu, forem a metod vzdělávání;
- v zabezpečení předmětů speciálně pedagogické péče;
- v prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky;
- v použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic, speciálních učebních pomůcek, speciálních, podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů;
- v úpravě očekávaných výstupů vzdělávání;
- ve využití asistenta pedagoga;
- ve využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící;

- v poskytování vzdělávání v prostorách stavebně upravených;
- **ve vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.**

Podpůrná opatření se rozdělují do pěti stupňů podle organizační, finanční náročnosti a podle potřebné míry podpory. První stupeň slouží ke kompenzaci mírných obtíží ve vzdělávání žáka a je plně v kompetenci školy. Učitelé ve spolupráci s poradenskými pracovníky ve škole (výchovný poradce, metodik prevence, školní speciální pedagog, školní psycholog) se samotným žákem a ve spolupráci se zákonnými zástupci vytvářejí pro žáka například úpravu školního režimu a domácí přípravy.

Učitel je tím, který by měl jako první diagnostikovat žákovy obtíže ve vzdělávání na základě pozorování, diagnostické rozvahy a také zkušenosti. Realizuje bez odkladu prvotní opatření. V prvním stupni podpůrného opatření škola zpracovává plán pedagogické podpory (viz kapitola 5). K poskytování podpůrných opatření druhého až pátého stupně je nutný písemný informovaný souhlas zákonných zástupců žáka. Vyhláška č. 27/2016 Sb. v §16 odstavci 2 vymezuje, co musí informovaný souhlas obsahovat.

Podpůrná opatření různých druhů lze kombinovat. Jeden druh podpůrného opatření lze poskytovat pouze v jednom stupni.

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně lze uplatnit jen na základě doporučení školského poradenského zařízení. K poskytnutí poradenské pomoci školského poradenského zařízení dojde na základě:

- vlastního uvážení zákonného zástupce;
- doporučení školy nebo školského zařízení;
- rozhodnutí orgánu veřejné moci (soud, OSPOD).

Výsledkem poradenské činnosti školského poradenského zařízení je zpráva (ta je určena zákonným zástupcům) a doporučení, které je určeno škole. Doporučení obsahuje závěry vyšetření a stupeň podpůrných opatření. Mezi podpůrná opatření patří také individuální vzdělávací plán.

4.2 Individuální vzdělávací plán jako účinná podpora při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Cíle a výstupy

- umět vypracovat individuální vzdělávací plán

Časová náročnost

- 3 hodiny

Individuální vzdělávací plán (IVP) zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpůrného opatření. Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami a žákovi s mimořádným nadáním vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu. Zažádat o povolení IVP musí zákonný zástupce žáka, nebo sám zletilý žák. Ve středním vzdělávání, nebo vyšším odborném vzdělávání může ředitel školy povolit vzdělávání podle IVP i z jiných závažných důvodů. Žák nebo student může být například sportovním reprezentantem České republiky.

Individuální vzdělávací plán je závazným dokumentem, který vychází ze školního vzdělávacího programu a je součástí dokumentace žáka ve školní matrice. IVP je zpracován bez zbytečného odkladu, nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy škola obdržela doporučení. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeb žáka.

Zpracování a provádění IVP zajišťuje ředitel školy. Ten také seznámí s IVP všechny vyučující žáka, žáka a zákonné zástupce. Všichni zmiňovaní vypracovaný individuální vzdělávací plán potvrdí svým podpisem. Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou nejméně jednou ročně naplňování IVP vyhodnocuje.

Individuální vzdělávací plán obsahuje osobní údaje, zdůvodnění nutnosti IVP, charakteristiku žáka. V obecných informacích je uvedena forma vzdělávání, vyučovací předmět, pro který je IVP zpracován a spolupráce se zákonnými zástupci. Zákonný zástupce zde uvede popis obtíží svého dítěte tak, jak je vidí on.

V oddíle cíle a postupy vzdělávání žáka jsou uvedeny obecné cíle IVP, speciální vzdělávací potřeby žáka i podpůrná opatření a podpora ze strany učitele. Následují podpůrná opatření a podpora ze strany učitele pro jednotlivé předměty (vyučující, podpůrné opatření a způsob hodnocení, náplň učiva a vyhodnocení efektivity podpory za uplynulé období).

Individuální vzdělávací plán obsahuje také podpůrná opatření a podporu poskytovanou mimo vyučování; podporu ze strany vychovatele školní družiny, školního klubu a podporu ze strany asistenta pedagoga. V plánu je zaznamenáno i materiální zabezpečení a podpisy všech, kteří se na vypracování IVP podíleli.

Pokud by k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nedostačovalo vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu, doporučí škola žákovi znovu využít poradenské pomoci školského poradenského zařízení.

Kontrolní otázky

1. Jaké náležitosti musí obsahovat informovaný souhlas?
2. Do kolika stupňů se rozdělují podpůrná opatření?
3. Kdo vypracovává individuální vzdělávací plán a na základě jakých podkladů?
4. Kdo může žákovi povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu?
5. Kdo žádá o povolení individuálního vzdělávacího plánu?

Souhrn

Individuální vzdělávací plány se řadí mezi podpůrná opatření pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Individuální vzdělávací plán zpracovává škola od druhého stupně podpůrných opatření a to na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zletilého žáka nebo jeho zákonného zástupce. Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu. Je to závazný dokument a je součástí dokumentace žáka.

Literatura

1. *Komentář k přehledu podpůrných opatření* [online]. X: MŠMT, 2017 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/38969>
2. *Společné vzdělávání* [online]. NÚV, 2017 [cit. 2017-03-23]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/in>

dítě, žák, student se speciálními vzdělávacími potřebami, podpůrná opatření, stupně podpůrných opatření, individuální vzdělávací plán, informovaný souhlas

Popište úskalí a rizika, která mohou nastat při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu.

Seznamte se s jakýmkoliv individuálním vzdělávacím plánem (vypracovaným již podle vyhlášky č. 27/2016 Sb.). Udělejte jeho rozbor. Popište jeho přednosti, popřípadě nedostatky.

5 Plán pedagogické podpory

Cíle a výstupy

- umět vypracovat plán pedagogické podpory

Časová náročnost

- 2 hodiny

Plán pedagogické podpory je podpurným opatřením prvního stupně a jeho vypracování je plně v kompetenci školy. Pro zpracování plánu pedagogické podpory není požadováno vyšetření žáka ve školském poradenském zařízení (speciálně pedagogické centrum, pedagogicko-psychologická poradna).

Co tvorbě plánu pedagogické podpory musí nutně předcházet? Východiskem pro vytvoření plánu pedagogické podpory je především pozorování žáka ve vyučovacích hodinách, ústní i písemné prověřování jeho znalostí (formu zkoušení si žák může určit sám), didaktické testy, portfolio žákových prací, analýza domácí přípravy žáka. V neposlední řadě je to rozhovor se žákem a jeho zákonným zástupcem. Podpurná opatření v prvním stupni se projevují zejména v úpravě organizace práce se žákem, v metodách výuky, ve způsobu hodnocení žáka. Škola může také navrhnout poskytnutí pomůcek pro vzdělávání žáka, které nevyžadují další finanční prostředky.

Podpora v prvním stupni podpurného opatření probíhá ve dvou etapách. *První* etapa je podpora ve výuce bez plánu pedagogické podpory. Prostředkem podpory v první etapě je tzv. individualizovaná pomoc učitele. Jedná se o přímou podporu žáka ve výuce učitelem. První podporu tedy může učitel realizovat sám, případně i ve spolupráci s kolegy učiteli, kteří žáka učí v jiných předmětech. Učitel také může využít konzultace s pracovníky školského poradenského pracoviště. Pokud přímá podpora ve výuce nepostačuje, nastupuje *druhá* etapa podpory žáka. Ve druhé etapě se předpokládá komplexnější přístup k řešení výukových problémů žáka. Vypracovává se plán pedagogické podpory.

Plán pedagogické podpory (PLPP) obsahuje údaje o žákovi, důvod k přistoupení sestavení plánu, datum vyhotovení. Velmi důležitá je charakteristika žáka a jeho obtíží (silné, slabé stránky, pedagogická a speciálně pedagogická diagnostika, aktuální

zdravotní stav žáka a další okolnosti, které nám pomohou k nastavení podpory). Nutně se musí nastavovat cíle plánu pedagogické podpory. V podpůrných opatřeních ve škole specifikujeme metody výuky, organizaci výuky, pomůcky a hodnocení žáka. V plánu se také odrazí požadavky na organizaci práce učitelů. Plán stanoví podpůrná opatření v rámci domácí přípravy (forma a frekvence komunikace se školou) a podpůrná opatření jiného druhu (zdravotní stav žáka, zátěžová situace ve škole či v rodině). Plán pedagogické podpory se tvoří na tři měsíce. Po uplynutí této doby se vyhodnocuje jeho účinnost a do plánu se poté zapíše datum, kdy k vyhodnocování došlo.

Pokud by nepostačovala podpůrná opatření prvního stupně, nebo pokud při vyhodnocení plánu pedagogické podpory dojde škola k závěru, že podpůrná opatření v plánu pedagogické podpory se minula účinkem, doporučí škola žákovi využít pomoci školského poradenského zařízení. Školská poradenská zařízení pak posoudí komplexně jeho vzdělávací potřeby. Zákonný zástupce dostane o svém dítěti zprávu. Škola obdrží doporučení se závěry vyšetření a doporučená podpůrná opatření druhého až pátého stupně podpory.

Kontrolní otázky

1. Co je východiskem pro vytváření plánu pedagogické podpory?
2. Je v prvním stupni podpůrného opatření požadováno vyšetření žáka ve školském poradenském zařízení?

Souhrn

Plán pedagogické podpory zpracovává pro žáka škola. Vytváří ho kolektiv učitelů ve spolupráci se školními poradenskými pracovníky a se zákonnými zástupci.

Literatura

1. *Zákon č. 561/2004 Sb. a novela č. 82/2015 Sb.*
2. *Vyhláška č. 27/2016 Sb.*

plán pedagogické podpory, individualizovaná pomoc učitele, podpůrná opatření prvního stupně

Vypracujte plán pedagogické podpory pro konkrétního žáka na jakémkoliv druhu školy a pro jakoukoliv jeho speciálně vzdělávací potřebu.

6 Závěr

Plány pedagogické podpory a individuální vzdělávací plány nejsou jedinými podpůrnými opatřeními, která pomáhají žákovi úspěšně zvládat výuku. Patří sem také pedagogická intervence pro práci se žákem nebo třídou a předměty speciálně pedagogické péče poskytované sociálním pedagogem. Ředitelství školy může svůj učitelský sbor posílit asistentem pedagoga, osobním asistentem, dalším pedagogem (včetně speciálního pedagoga). Personální podporou při vzdělávání žáka může být tlumočnický českého znakového jazyka a přepisovatel pro neslyšící.

V současné době se klade akcent na nejlepší zájem dítěte a na jeho participaci v rozhodovacích procesech. Nejlepší zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí. To znamená, že nejlepší zájem dítěte musíme uplatňovat i při vyučování.

PaedDr. Jaroslava Zemková, Ph.D.

E-mail: jaroslava.zemkova@pedf.cuni.cz

